

קהל שערי אברהם-פרשת צו-שיעור עיון בענין דם וחרוסת

מצוה קמח

שלא נאכל דם בהמה חיה ועוף

(א) שלא לאכול דם בהמה חיה ועוף,⁹⁴ שנאמר ויקרא ד, כ"ח וכל דם לא תאכלו, ונאמר במקום אחר לעוף ולבהמה, וחיה בכלל בהמה.⁹⁵ ונכפלה המניעה בדם בהרבה מקומות בתורה.

1

האובל כית מדס צהמה חיה או עוף, צין טהורים צין טמאים עוצרים צלאו הזה, ושאר מיני דם, הן דם אדם או דם דגים וחגבים או שקצים ורמשים אינו מייצ עליהם משום לאו זה, ובעתה כגון דם דגים וחגבים הטהורים הדם נאכל, ובעתה הדם כדן החלב שלהם דהוא כצטרף דהוא מתמלית גופן, והיוצא מן הטמא טמא, ויצואר במקומו [מנוה קנ"ד אות ה'], אבל משום לאו דדם אינו נוהג אלא בשלשה מינים אלו, היינו צהמה חיה ועוף צין טהורים צין טמאים. ודם האדם, אע"פ שדעת הר"מ כאן פ"צ ה"ג שצטרף אדם אסור בעשה, מ"מ גזירת הכתוב דהדם מותר לגמרי [עין כחוצות ס' ע"א] ואינו כדן היוצא מן הטמא, עיין מגיד משנה שם, ואין כאן מקומו.

2

בטמאים בין בשרם לחלבם: ה האדם אע"פ שנאמר בו ויהי האדם לנפש חיה אינו מכלל מיני חיה בעלת פרסה לפיכך אינו בלא תעשה. והאובל מבשר האדם או מחלבו בין מן החי בין מן המת אינו לוקה. אבל אסור הוא בעשה שהרי מנה הכתוב שבעת מיני חיה ואמר בהן זאת החיה אשר תאכלו הא כל שהוא חוץ מהן לא תאכלו ולא הבא מכלל א מ"ג לאין קי"ב: ב טור י"ד סי' פ"א סמ"ג לאין קל"ב: ג סמ"ג לאין קי"ז: עשה משנה תורה - מהדורה חדשה - ה (קדושה) / משה בן ימינו (רמב"ם) / עמוד 94 הודפס מאוצר החכמה

3

ת"ל זה לא תאכלו⁹⁶, זה בלא תעשה על אכילתו, ואין בשר מהלכי שמים וחלב מהלכי שמים בלא תעשה על אכילתו, וידון הרב מה שאינו בלא תעשה אבל הוא בעשה, ודרשו מן הכתוב אותה תאכלו, ואין הדבר כן שבפירוש אמרו חכמים⁹⁷ בדם מהלכי שמים וחלב מהלכי שמים שאפילו מצות. פרוש מדבריהם אין בו, ואם היה בשרו אסור כל היוצא מן הטמא טמא⁹⁸, ודם השרץ ודם האדם מעט⁹⁹ אותן חכמים מאסור דם ואמרו¹⁰⁰ דם השרץ פירושי התורה לרמב"ן "מוה"ק - ב (ויקרא, במדבר, דברים) / משה בן נחמן (רמב"ן) הודפס מאוצר החכמה

4

וחלב מהלכי שמים בל"ת על אכילתו, וקוצר רבינו שאם היה מותר לא היו אומרים כן אלא ודאי ל"ת הוא שאינו אכל בעשה ישנו והוצרך הכתוב למעטו מפני שכתוב ויהי האדם לנפש חיה ואע"פ שהדם והחלב של אדם מותרין לגמרי מן התורה כמו שנבאר בחלב פ"ג ודדם פ"ו ושנינו כל היוצא מן הטמא טמא אין אותו כלל אלא לטמאין בלאו אכל האדם אינו אלא בעשה והתורה החירה חלבו ודמו בפירוש כדאיתא בצרייתא הנוכרת צכתובות

5

ש"ת תורה - מהדורה חדשה - ה (קדושה) / משה בן ימינו (רמב"ם) / עמוד 94 הודפס מאוצר החכמה

ג. והנראה צוה, דהנה כחצ צמ"מ (פ"צ מאכ"א ה"ג) דאין יוצא מן האיסור אסור אלא באיסורי לאוין, אבל יוצא מאיסור עשה מותר, ונמצא צמק"א דחלוק איסור עשה מאיסור לאו, דבאיסור לאו החמיכה אסירה, משא"כ איסור עשה החמיכה עצמה חתיכת היתר היא, ורק שאסרה מורה את מעשה השימוש צוה, דהיינו את האכילה או את ההנאה, ולכן אין צוה איסור יוצא מן האיסור, דצאמת יוצא מן ההיתר הוא, דגוף הדבר היחרא הוא, ומה שהשימוש אסור אינו שייך אלא לדבר עצמו, אבל לא ליוצא ממנו.

6

ה עבה. מילתיה אמר וזכר לטיט. אית תניי תני צבריה שתהא רבה. מילתיה אמר וזכר לדם. תני ובגבולין

7

8 שיא זכר לדם מכה הראשונה שנאה עליהם נמידה כנגד מידה:

8

ביתיה אמר. טעמו אמר דלכך צריכה צהא רכה זכר לדם שהיה שוקעין טייט על הילדים הקטנים: שני

9

הירושלמי זן וטמיש ליה במלחא ועוד הקשה בעל המנהיג (ה"ל פסח סי' עט) לדבריהם שמצה היא זכר לחירות וחרוסת זכר לטיט והאיך יתחברו זה עם זה ועוד מצה דאורייתא וחרוסת

10

סוד - בספר שו"ת דברי יוסף - י"א שו"ת טהור - ת"ב / זמרא, דוד בן שלמה אבי (רדב"ן) / עמוד 113 הודפס מאוצר החכמה

אכל עיקרן של דברים כי יש צמחה רמז לשני דברים רמז לשעבוד שכן מנהג העבדים שמתכילין אחס לחם מלה כדי שלא יתעבל מזה ויאלצו ממנו מעט. ויש בו רמז ג"כ על שום שלא הספיק צלקס של אבותינו להחמיץ וכיון שכן לא יקשה כלל אפי' שיחמכו יחד. גם כי בחרוסת יש בו רמז לטיט ויש בו רמז לחמה הפוח עורדתין כדאמרינן בגמרא לפיכך אין כאן קוביא כלל. וטעמו של רב ז"ל

11

ש"ת תורה - מהדורה חדשה - ה (קדושה) / משה בן ימינו (רמב"ם) / עמוד 113 הודפס מאוצר החכמה